

Johanneksen evankeliumin selitys 12
Joh. 3:22–36
Savonlinnan Tuomiokirkko, 14.10.2015

Johannes Kastaja ja Jeesus

Viime kerralla käsitelimme sitä, kuinka Jeesuksessa on vapautus tuomiosta. Tämän vapautuksen saa omakseen jokainen, joka uskoo Jeesukseen.

Jeesus kertoi nuo opetuksensa Johanneksen evankeliumin mukaan Jerusalemissa pääsiäisjuhlien jälkeen. Sen jälkeen kertomuksen näyttämö siirtyy pois Jerusalemissa jonnekin muualle Juudeaan, ilmeisesti Jordan-joen rannalle.

Tämän jälkeen Jeesus lähti opetuslapsineen Juudeaan. Hän viipyi siellä heidän kanssaan jonkin aikaa ja kastoi ihmisiä (Joh 3:22).

Tuo ”tämän jälkeen” on kreikassa yhtä epämääräinen kuin suomessakin. Se ei kerro, miten pitkä aika on kulunut edellisestä tapahtumasta, eli kohtaamisesta Nikodemoksen kanssa.

Sitten on tehtävä vielä se tarkennus, jonka Johanneksen evankeliumi itse hieman myöhemmin tekee:

”Jeesus sai tietää fariseusten kuulleen, että hän kokosi ympärilleen enemmän opetuslapsia ja kastoi useampia kuin Johannes – tosin hän ei itse kastanut, vaan hänen opetuslapsensa.” (Joh 4:1-2)

Tapahtumien paikasta ja ajasta

Eli Jeesuksen opetuslapset kastivat, ei Jeesus itse. Mutta he kastivat hänen arvovalloillaan.

Myös Johannes kastoi edelleen; hän oli Ainonissa, Salimin lähellä, missä oli runsaasti vettä, ja ihmisiä tuli sinne kastettaviksi. Johannes ei näet vielä ollut joutunut vankilaan (Joh 3:23–24)

Mielenkiintoista on myös tuo Johanneksen evankeliumin antama huomatus, että Johannes ei vielä ollut joutunut vankilaan. Sillä esim. Markuksen evankeliumi aloittaa kuvauksensa Jeesuksen julkisesta toiminnasta näin:

Mutta sittenkuin Johannes oli pantu vankeuteen, meni Jeesus Galileaan ja saarnasi Jumalan evankeliumia. (Mark 1:14)

Eli tämän perusteella Jeesus oli ehtinyt tehdä jo paljon vaikka mitä, ennen kuin Markuksen kuvaus alkaa. On tietysti mahdollista, että Markuksen evankeliumissa monet näistä tapahtumista on silti kerrottu. Kuten jo aiemmin olemme todenneet, Markuksen esityksen dispositio ei ole niinkään ajallinen kuin maantieteellinen. Tapahtumat on sijoitettetu sen matkan varrelle, jonka Jeesus kulki opetuslastensa kanssa Galileasta Jerusalemiin. Ehkä siihen on laitettu tapahtumia monen, ehkä kolmena eri vuotena tapahtuneen vaelluksen varralta.

Hei pomo, se tyyppi vie meiltä asiakkaat!

Kerran Johanneksen opetuslapset kiistelivät erään juutalaisen kanssa puhdistautumisesta. Opetuslapset menivät Johanneksen luo ja sanoivat: "Rabbi, nyt on ruvennut kastamaan myös se mies, joka oli kanssasi Jordanin toisella puolen ja josta annoit hyvän todistuksen. Kaikki menevät hänen luokseen." (Joh 3:25–26)

On hankalaa tai oikeastaan mahdoton tietää, mistä asiasta Johanneksen opetuslapset oikein olivat kiistelleet jonkun juutalaisen kanssa. Ja miten se liittyy siihen, että he tulivat seuraavaksi valittamaan Johannes Kastajalle siitä, että Jeesus sai enemmän kannattajia kuin Johannes?

Tässä on yksi mahdollinen selitys: Ehkä Johannes Kastaja oli opettanut että juutalaisilla puhdistautumismenoilla oli jokin merkitys. Ehkä hän ymmärsi kastamistoimintansa osoittain puhdistautumismenona. Mutta nyt tuo ”eräs juutalainen” oli tullut kertomaan heille, että tuo uusi tulokas, Nasaretin Jeesus, että hän opettaa eri tavalla: että juutalaisilla puhdistautumismenoilla ei pelastusta saavuteta. (Jostain tällaisestahan Johanneksen evankeliumissa on jo puhuttu. Jeesus oli sanonut Nikodemokselle, että ihmisen on synnyttävä uudesti, ylhäältä. Ja myös Kaanaan häät kertomuksessa annetaan ymmärtää, että Jeesuksessa on tullut jotain ihan uutta ja parempaa kuin juutalaiset puhdistautumismenot.)

Jos Jeesus opetti eri tavalla puhdistautumismenojen arvosta kuin Johannes Kastaja, niin silloin on ymmärrettävää, että Johanneksen opetuslapset huolestuivat: "Rabbi, nyt on ruvennut kastamaan myös se mies, joka oli kanssasi Jordanin toisella puolen ja josta annoit hyvän todistuksen. Kaikki menevät hänen luokseen." Eli: annoitkohan sinä ihan oikeasta miehestä hyvän todistuksen? Mitä me nyt teemme, kun hän opettaa noin ja ihmiset menevät hänen luokseen?

En minä ole messias

Mutta tämä on tietysti spekulatiota. Mutta se ei ole, mitä Johannes heille vastasi:

Johannes vastasi: "Kukaan ei voi ottaa mitään, ellei sitä anneta hänelle taivaasta. Te voitte itse todistaa, että minä sanoin: 'En minä ole Messias. Minut on lähetetty kulkemaan hänen edellään.'" (Joh 3:27–28)

Johannes oli saanut aikaan suuren kansanliikkeen. Monet - ja varmaankin ennen kaikkea hänen omat oppilaansa – arvelivat hänen olevan Messias. Heille oli iso pettymys ja uskon koetus, kun nyt ilmaantuikin joku uusi huippusuositettu saarnaaja ja kastaja.

Siksi Johanneksen piti muistuttaa heille, että näin sen pitikin mennä. Ei hän ollut Messias. Ei hän voi ottaa itselleen sellaista titteliä tai asemaa, jota Jumala ei ollut hänelle taivaastaan antanut. Hänet oli lähetetty kulkemaan Messiaan eli Jeesuksen edellä, valmistamaan hänelle tietä.

Sulhanen on se, jolla on morsian. Mutta sulhasen ystävä seisoo hänen vieressään ja kuuntelee, mitä hän puhuu, ja iloitsee suuresti sulhasta kuunnellessaan. Niin iloitsen minäkin, ja iloni on nyt täydellinen. Hänen on tultava suuremmaksi, minun pienemmäksi." (Joh 3:29–30)

Sulhanen ja morsian ovat kai viittauksia Vanhaan testamenttiin. Siellähän Jumalasta ja Jumalan kansasta puhutaan vertauskuvallisesti sulhasena ja morsiamena.

Mikä Johannes Kastajan roolina sitten oli? No *bestmanin* rooli. Hän oli auttamassa hääjärjestelyissä, mutta itse olennaisimman asian suhteen ihan sivuroolissa. Ja siihen hän mielihyvin suostui, iloitsemaan siitä, että sulhanen itse, Jeesus oli astunut näyttämölle. Silloin *bestman* astuu syrjään ja iloitsee sulhasen ja morsiamen onnesta.

Oikean saarnaajan on tultava pienemmäksi

”Hänen on tultava suuremmaksi, minun pienemmäksi”. Tätä voi varmaan soveltaa laajemminkin Jumalan valtakunnan työhön. Jumala näyttää haluavan sellaisia työntekijöitä, jotka eivät toimi omassa viisauudessaan tai voimassaan, vaan joutuvat kaikessa tukeutumaan Jumalaan ja hänen antamaansa viisauteen ja voimaan.

Eräs esimerkki tästä oli apostoli Paavali. 2. Korinttilaiskirjeessä hän kirjoitti omasta virastaan Jumalan valtakunnan palveluksessa näin:

Tällaisen luottamuksen Jumalaan on Kristus saanut meissä aikaan. En tarkoita, että kykenisimme ajattelemaan mitään omin päin, mitään mikä olisi peräisin meistä itsestämme. Meidän kykymme on saatu Jumalalta, ja hän on myös tehnyt meidät kykeneviksi palvelemaan uutta liittoa, jota ei hallitse kirjain vaan Henki. (2. Kor, 2:4–6)

Paavalille tämä ”hänen on tultava suuremmaksi, minun pienemmäksi” merkitsi konkreettisia vaikeuksia:

Tämä aarre on meillä saviastioissa, jotta nähtäisiin tuon valtavan voiman olevan peräisin Jumalasta eikä meistä itsestämme. Me olemme kaikin tavoin ahtaalla mutta emme umpikujassa, neuvottomia mutta emme toivottomia, vainottuja mutta emme hylättyjä, maahan lyötyjä mutta emme tuhottuja. Me kannamme aina ruumiissamme Jeesuksen kuolemaa, jotta myös Jeesuksen elämä tulisi meidän ruumiissamme näkyviin (2. Kor 5:7–10)

Niinhän se merkitsi Johanneksellekin. Lopulta hänet vangittiin ja mestattiin.

Mutta se oli vielä edessäpäin.

Jeesus on ylhäältä, Johannes alhaalta

Hän, joka tulee ylhäältä, on kaikkien yläpuolella. Joka on maasta, on maan tomua ja puhuu tämän maailman asioista (Joh 3:31)

Tällä Johannes Kastaja tarkoitti sitä, että Jeesus kuului teologisessa mielessä aivan eri kastiin kuin Johannes. Hän, Johannes, oli pelkkä ihminen, luomakuntaa, maan tomua. Mutta Jeesus oli ”ylhäältä”, taivaasta, jumallinen.

Tästä Johanneksen evankeliumin johdanto on puhunut. Sen mukaan Jeesus on Jumalan Logos, luova Sana, jonka kautta Jumalan on luonut kaiken. Hän ”tuli lihaksi” eli omaksui ihmisyyden Jeesus Nasaretilaisessa. Siksi hän on kaikkien yläpuolella, myös Johanneksen, niin paljon yläpuolella, että Johannes ei kelpaa edes avaamaan hänen sandaaliensa nauhoja.

Hän, joka tulee taivaasta, todistaa siitä, mitä on nähnyt ja kuullut, mutta kukaan ei ota vastaan hänen todistustaan. Joka ottaa hänen todistuksensa vastaan, tunnustaa, että Jumala puhuu totta, sillä hän, jonka Jumala on lähettänyt, puhuu julki Jumalan sanat. Ei Jumala anna Henkeään määrämällä (Joh 3:31–34)

Koska Jeesus on ”ylhäältä” eli Jumalan Poika, hän myös puhuu jumalallisia sanoja. Kun hän puhuu Jumalasta, hän puhuu sellaista, minkä tietää todeksi, koska on itsekin Jumala, Jumalan Poika.

Jeesukseen ei kovin yleisesti uskota

Mutta Johannes Kastajakin tiesi, että ”kukaan ei ota hänen todistustaan vastaan”. Tuossa on tietenkin mukana retorista liioittelua. Sen näkee jo siinä, että heti seuraava lause alkaa: ”Joka ottaa hänen todistuksensa vastaan . . .”.

On siis olemassa ihmisiä, jotka uskovat Jeesukseen, vaikka se ei mitenkään itsestään selvää olekaan. Selvempää on se, että Jeesus hylätään. Onhan Jeesus itsekin juuri edellä sanonut, että ”pahojen tekojensa tähden ihmiset ovat valinneet valon sijasta pimeyden”.

On siis aika yleistä, että ihmiset eivät halua uskoa Jeesukseen. Mielestäni nykykirkon pitäisi hyväksyä tämä tosiasia; nimittäin sillä tavalla, että siitä ei pitäisi hämmentyä liikaa; ei ainakaan sillä tavalla, että kirkko alkaa muuttelemaan sanomaansa, jotta ihmiset hyväksyisivät kirkon ja pysyisivät sen jäseninä.

Usko hyvän tekemiseen?

Tällaista lähellä ollaan minusta siinä, millaisen mainoslauseen Kirkkohallitus valitsi viime syksyn seurakuntavaalien teemaksi. Se kuului: ”Usko hyvän tekemiseen”.

Hyvän tekemisen nostaminen uskon kohteeksi seurakuntavaalien mainoslauseessa selittyy sillä, että vaikka kirkon arvostus on suomalaisten keskuudessa kovassa laskussa, niin diakoniatyötä ja muuta sosiaalista auttamista suomalaiset edelleen arvostavat. Tästä on luultavasti tehty se johtopäätös, että pysyäkseen kansan suosiossa kirkon kannattaa painottaa hyvän tekemisen keskeisyyttä: jopa nostamalla se uskon keskukseen. Mutta eihän ”hyvän tekeminen” ole uskomme kohde! Se on Jeesus. Hänet Jumala on antanut maailman vapahtajaksi, ”ettei yksikään, joka *häneen uskoo*, hukkuisi”, niin kuin edellä kuulumme.

Asennetta!

Meidän kirkkomme kaipaisi samanlaista asennetta kuin se, joka oli apostoli Paavalilla:

Kun meillä Jumalan armosta on tällainen palveluvirka, me emme lannistu. Olemme hylänneet kaiken salakähmäisen, emme toimi petollisesti emmekä vääristele Jumalan sanaa, vaan tuomme esiin totuuden ja toivomme, että jokainen omassatunnossaan arvioi meidät Jumalan edessä. Jos meidän julistamamme evankeliumi on peitossa, se on peitossa niiltä, jotka joutuvat kadotukseen. Tarkoitan niitä, joiden mielen tämän maailman jumala on sokaissut, niin että he epäuskossaan eivät näe Kristuksen evankeliumin kirkkaudesta säteilevää valoa, Kristuksen, joka on Jumalan kuva. (2. Kor. 4:1–4)

Johannes Kastajalla oli samanlainen asenne kuin Paavalilla myöhemmin. Hänkin oli hylännyt kaiken salakähmäisen ja toi pelkäämättä julki totuuden Kristuksesta eli Messiaasta.

Isä rakastaa Poikaa ja on antanut kaiken hänen valtaansa. Sillä, joka uskoo Poikaan, on ikuinen elämä, mutta joka ei tottele Poikaa, se ei pääse näkemään elämää, vaan Jumalan viha pysyy hänen yllään (Joh 3:25–36)

Tästä käy ilmi se, että hyvän tekeminen ei pelasta ketään. Siksi hyvän tekeminen ei voi olla uskon kohteena. Aito kristillinen usko kohdistuu yksin Jumalan Poikaan. Vain sillä, joka uskoo häneen, on ikuinen elämä. Tästä uskosta kumpuavat myös aidot hyvät teot, sellaiset, joilla on arvoa Jumalan silmissä.